

I la llum va arribar a Reus

Repassem la trajectòria de l'empresa Gas reusense i de l'arribada de l'electricitat a la ciutat

Fàbrica de Gas Reusense, el 1891 | Viquipèdia

Dies enrere, a **Reusdigital.cat**, hi vam repassar els diferents mètodes amb els quals els veïns s'han abastit, al llarg dels anys, per tenir energia. L'explosió de la revolució industrial i les necessitats de l'activitat productiva, més endavant, van derivar en l'establiment d'empreses i societats per comercialitzar-la. Entre aquestes, una de les més destacades va ser **Gas reusense**, impulsada als seus inicis per **Macià Vila**.

Les cròniques de l'època constaten que l'Ajuntament va promoure, el 1853, el sistema d'enllumenat al carrer. El consistori va instar el governador civil per rebre l'autorització pertinent i poder **passar de la il·luminació d'oli a la de gas a partir de la crema de carbó**. A posteriori, una trobada amb l'empresari Vila va conduir a la constitució de l'empresa. Tal com l'historiador **Pere Anguera** va fer constar al treball *Economia i societat al Baix camp a mitjan segle XIX* (Col·legi d'Aparelladors i Arquitectes Tècnics de Tarragona, 1982), som davant d'un cas prou peculiar en el seu context, ja que es va tractar d'una societat privada que es va concebre per tirar endavant una iniciativa de l'administració pública.

D'aquesta manera, a finals de maig de 1854, Gas reusense ja era una realitat per obrir una fàbrica al terme "per a l'enllumenat i els veïns", segons es recull als escrits fundacionals de la companyia.

De la construcció de les instal·lacions se'n va ocupar l'anglès **William Richards**, descrit com "expert" per **Florentí Moyano** a *Un modelo de empresa energética local: Gas Reusense (1854-1969)*, editat per la Fundació Gas Natural Fenosa el 2012. L'equipament es va aixecar a la partida 'la dressereta', adquirida temps enrere per Vila. A banda d'aquest, a la junta hi van figurar altres socis locals, com **Pere Òdena i Melcior Bofill**.

Més endavant, Gas reusense es va vincular amb l'Ajuntament a través d'un **contracte (per 30 anys, de fet)** per fer-se càrrec de la il·luminació de places i carrers del municipi. Prestar aquest servei va permetre que la companyia establís igualment el sistema per distribuir gas a la ciutat. Entre els compromisos adquirits pel consistori, per cert, cal subratllar el de vigilar i conservar les instal·lacions. Prova de l'acceptació entre els veïns d'aquella mostra de progrés a la via pública, **Andreu de Bofarull** va deixar escrit a *Anales históricos de Reus desde su fundación hasta nuestros días* que "els fanals eren uns canelobres molt elegants de ferro colat".

Més endavant, i per l'augment de la demanda, l'empresa va acabar obrint una **botiga per vendre-hi estufes i cuines**, en plena expansió del sistema de distribució al terme i tot aprofitant la seva bona situació econòmica, el que va permetre la millora constant de la producció a partir de la innovació tecnològica. L'estabilitat del preu del carbó, a banda, va facilitar la consolidació de la companyia, que a finals del segle XIX ja va poder instal·lar comptadors arreu. L'aparició de la competència, manifesta aquesta en la societat **Electra reusense (1897)**, va provocar que Gas reusense hagués d'adaptar-se als canviants temps per enfortir la fàbrica amb un generador d'electricitat.

L'any 1900, posem per cas, es va inaugurar l'enllumenat elèctric d'algunes importants vies del municipi, com ara els carrers de Llovera i Monterols. Totes dues empreses, per tant, competien per encendre la nit. Com a curiositat i resultat d'aquesta lluita, cal apuntar que la llum a la plaça de Prim combinava tots dos mètodes. En entendre que l'electricitat era el futur, Gas Reusense es va acabar desfent de les seves instal·lacions per produir-ne., que va comprar la companyia Energia Elèctrica de Catalunya i es va dedicar exclusivament al subministrament de gas.

De la guerra al declivi

La guerra civil, però, va comportar no pocs inconvenients a la societat Gas reusense. El 1936 va ser col·lectivitzada pels obrers, i més endavant va passar a mans de la direcció el Comitè antifeixista local. Un cop es va acabar el conflicte bèl·lic, l'empresa va tornar als seus accionistes. El delicat context econòmic, i la dificultat per disposar de matèries primeres, però, van començar a dificultar la continuïtat del projecte. Per no perdre mercat, es va fer l'esforç ja als anys 40 d'invertir en la millora de les instal·lacions, i va canviar alguns fanals a la ciutat. El cas, amb tot, és que altres companyies del gremi havien adreçat la seva producció per a l'ús domèstic, si bé a Reus no va ser fins als 60 que van desaparèixer els últims llums de gas al carrer.

De fet, aquella va ser la dècada de la desaparició de l'empresa. Per construir una fàbrica nova es va aliar amb la companyia 'la catalana', que es va fer amb la majoria de les accions de l'ens reusenc dedicat a la producció i distribució i va precipitar, el 1969, el seu adéu. A Reusdigital.cat també hi podeu recuperar un article de l'enyorat **Antoni Zaragoza, Anzame**, dedicat a la societat Gas reusense en què s'hi explica, entre altres, com s'encenien els fanals entrada la nit.

